

STATSMINISTER WILLOCHS TALE PÅ HØYRES LANDSMØTE
I ALESUND, 26.-28. APRIL 1985

Kjære medarbeidere,

Høyre kan se tilbake på snart 4 begivenhetsrike år som regjeringsparti. Og vi kan glede oss over gode resultater:

Vi har trygget Norges sikkerhet og innflytelse i verden gjennom en stø kurs i utenriks- og forsvarspolitikken. Vi har vært utsatt for sterke angrep fra en opposisjon som ville at vi skulle forlate viktige deler av det som vi tidligere sto sammen om. Vi har stått mot stormkastene og ført linjen videre, og ser at vårt forhold til begge supermakter og venner i alle deler av verden er godt.

Vi har snudd truende stagnasjon i norsk økonomi til ny vekst for Norge, med voksende investeringer, større produksjon, høyere sysselsetting og høyere reallønn.

Vi har snudd voksende inflasjon - med trussel om galloperende prisstigning og fullstendig ødeleggelse av konkurranseevnen - til lavere prisstigning enn på lange tider. Det er samtidig et viktig bidrag til synkende arbeidsløshet.

når våre motstandere først tar bind for øynene og deretter klager over at alt ser svart ut.

-----o-----

Når jeg nå skal gå over til å utdype enkelte av de sentrale fremtidsoppgaver, faller det naturlig for meg å begynne med grunnlaget for dem alle: sikkerhet og fred i frihet. Det store nasjonale og konservative folkeparti Høyre har fått en stadig mer krevende rolle her, fordi vi er den mest samlede bærer av grunntanken om solidaritet innenfor og mellom demokratiene; samhold som forutsetning for den sikkerhet som intet land kan vinne for seg selv alene.

Regjeringen vil ikke fravike sitt ansvar for fortsatt stø kurs i utenriks- og forsvarspolitikken. Vi inngår ingen kompromisser som kan innebære uklarhet om dette! Ingen skal kunne trekke vår pålitelighet, vår troverdighet, vår forutsigbarhet i tvil hjemme eller ute. Vi er våre venners venn, og vi vet hvem våre venner er.

Vi må bevare det langsiktige historiske perspektiv som grunnlag for vår utenrikspolitikk. Her er hektiske fremstøt med stadig nye taktiske utspill ingen vei å gå. I dette perspektiv ser vi et fritt og dynamisk USA som flere ganger; 1917, 1941, 1949 har trådt til og reddet Europa og maktbalansen i vår del av verden. Vi ser samtidig vår plass i et demokratisk Vest-Europa som igjen

spiller en voksende internasjonal rolle, og vi ser et bredt og fruktbart daglig samarbeide med våre nordiske naboland.

Det er i første rekke Norges aktive medvirkning i NATO-samarbeidet som har ført til at vi idag har en større grad av medinnflytelse også over de internasjonale spørsmål enn vi har hatt noengang tidligere i vår historie - i hvert fall på 635 år.

Vi deltar med ansvar, kompetanse og egne forslag i allierte rådslagninger om de avgjørende nedrustningsforhandlinger med Sovjet-Unionen, som nå er kommet igang i Geneve. Bare samhold kan skape fremgang i disse forhandlingene:

Vi må ikke oppleve en gang til at kretser i vest - ved støtte til Sovjets krav - gir inntrykk av at Sovjet kan få oppfylt sine ønsker om rustningsbegrensning i Vest uten å begrense sine egne styrker. En slik splittelse i Vesten kan føre til at Sovjet ikke kommer med de innrømmelser som er nødvendige for å få til en tilfredsstillende avtale om reell og kontrollerbar nedrustning i øst og vest.

Norge har tillit til USA's ærlige vilje til å oppnå balanserte resultater i Geneve. I lys av den sovjetiske forskning, kan vi ikke fraråde USA å fortsette sin forskning om grunnlaget for våpen som kan stanse atomraketter i verdensrommet, selv om det ikke er aktuelt for oss å delta i den militære forskningen på dette område. Norge

går aktivt inn for et samarbeide mellom USA og Sovjet som kan forebygge et våpenkappløp i verdensrommet.

Det er viktig at Vesten når frem til en bred enighet om sin langsiktige politikk overfor Sovjet-Unionen og Øst-Europa - en politikk som i tillegg til et troverdig militært forsvar også bør åpne for bredere kontakt mellom øst og vest, - også om økonomi, kultur og menneskerettigheter.

Det er mitt bestemte inntrykk at Regjeringens faste kurs også blir respektert av Sovjet-Unionen. Vårt forhold til Sovjet-Unionen er idag godt. Jeg fikk en ny bekreftelse på dette under min samtale i Kreml i forrige måned med den sovjetiske statsminister, Tikhonov. Det var 11 år siden den siste personlige samtale mellom de to nabolands statsministre, og vi var enige om at det ikke skulle gå like lang tid til neste kontakt på høyt politisk nivå.

For å trygge det langsiktige atlantiske samarbeid er det viktig med en balanse mellom de amerikanske og de europeiske bidrag til Alliansens felles politikk. Norge støtter derfor de fremstøt som gjøres i Vest-Europa for å utvikle en europeisk utenrikspolitisk identitet, innenfor rammen av NATO-samarbeidet.

Regjeringen har satset sterkt på å styrke forvaret med et forsvarsbudsjett som de siste tre år har hatt en gjennomsnittlig, årlig realvekst på nesten 3.5 %. For

oss er innsatsen for forsvaret en innsats for fred, inntil vi oppnår en balansert og avtalefestet avspenning som gjør det mulig å bygge ned de store og kostbare militære apparater.

Den betydelige norske innsats for utviklingslandene - med beløp som gjør oss til et av de land i verden som yter mest i forhold til nasjonalinntekten - ser vi også som en norsk innsats for fred. Sulten og fattigdommen i den tredje verden er vår virkelige fiende, og en fiende som verden har muligheter for å nedkjempe. Det norske folk gjennom sin giverglede og staten gjennom sine bevilgninger har vist at dette er en kamp som vi vil være med på å vinne - og det er en kamp som må føres samtidig med kampen for avspenning, nedrustning og en sikker fred.

-----o-----

Også når det gjelder våre hjemlige oppgaver er det nødvendig å bevare perspektivene. Vi bør ha mot til å erkjenne at samfunnsutviklingen i de siste årtier - som har bragt meget godt - også har utviklet alvorlige svakheter og vanskeligheter. Det er nok mange som føler at de ikke har fått det gode liv som velstandsøkning og velferdsstat skulle gi.

Vi har opplevet en problemskapende svekkelse av lojalitetsbånd mellom medmennesker, og at flere er falt ut i ensomhet eller følelse av å være på avstand fra felleskapet. Kriminalitet og narkotikamisbruk er symptomer på noe hvis røtter må søkes dypere og lengre tilbake enn

politisk debatt vanligvis går. Problemene er stort sett mindre hos oss enn i andre land, men det fritar oss ikke fra medansvar.

Det er uhyre vanskelig å finne svarene på de dyperegående spørsmål dette reiser. Antagelig ligger de delvis - men bare delvis - utenfor politikkenes ansvarsområde. Troen på at ansvaret kan skyves fra enkeltmenneskene over på det offentlige kan ha blitt for sterk, og ha etterlatt et udekket område der velferdsstaten ikke makter å fylle behovene. Vi ser i hvertfall at det her trenges en mobilisering av både samfunnets og enkeltmenneskets samvittighet og innsatsvilje.

Blant de målbare problemer vil jeg særlig understreke fire:

En dramatisk nedgang i fødselstallet setter spørsmålstegn ved selve samfunnets fremtid på langt sikt. Vi har satset meget på å bedre barnefamilienes vilkår, men det trenges meget mer.

En kraftig økning av antallet eldre, og særlig de eldste eldre, stiller oss overfor særdeles krevende forpliktelser, og enorme utgifter som må gis høyeste prioritet. Også her er det satset meget, og det trenges meget mer.

Utbyggingen av helsevesenet må føres frem til en enda bedre dekning av voksende behov. Også dette krever

mer midler - og samtidig bedre og mer effektiv organisasjon:
Både innsats og effektivitet er økt, og må økes videre.

For å make alt dette, må vi bevare og styrke vekstkraften også i det private yrkesliv, slik at det kan skape nok inntekter og fylle sin del av den grunnleggende oppgave det er å gi arbeide til alle.

Jeg tror det er enighet om disse prioriteringene. Og derfor er det dobbelt skuffende å se hvorledes våre motstandere reiser enorme krav om en mengde andre ting i tillegg - med den uunngåelige følge at det vil bli umulig å løse de viktigste oppgavene godt nok dersom de skulle vinne.

Det virker som om våre motstandere tror at vi har skapt så rike muligheter at vi nå kan løse de fleste oppgaver på en gang. Derfor reiser de langt større krav nå enn da de selv hadde regjeringsansvar. Og mulighetene er blitt bedre, men det er fort gjort å ødelegge dem ved for store krav.

De samlede offentlige utgifter går fortsatt klart opp, ikke ned slik som alt snakket om nedskjæringer kan gi inntrykk av. Vi har klart å begrense veksten i de offentlige utgifter på enkelte områder, men mer enn alle besparelsene er brukt til økt innsats på viktigere områder, - særlig for å løse velferdsoppgaver. Langtidsprogrammet for neste periode viser at det selv med vårt opplegg vil bli en vanskelig oppgave å hindre at de offentlige utgiftene stiger enda raskere enn produksjonen.

Høyres programkomité anbefaler en langt mer konstruktiv linje. Vi vil gi adgang til reduisert arbeidstid og deltidspensjon for personer over 65 år. Det vil være en smidig løsning og samtidig koste langt mindre enn Arbeiderpartiets storslagne løfter. Høyres måtehold her betyr at vi virkelig kan sette de største krefter inn til løsning av de aller viktigste sosiale oppgaver: de eldste eldre, de syke og barnefamiliene.

Til dette vil Ap svare at de lover mer til alle disse formålene også. Og det er riktig: Ap lover mer av nesten alt som koster penger. Men i virkelighetens verden er det ikke så lett. Der vil deres kostbare og populære tilbud om tidligere full pensjon bety mindre til andre aldersgrupper med større sosiale behov.

Det er nærliggende i denne sammenheng også å nevne spørsmålet om idrettens andel av tippemidlene. Dette er et godt eksempel, fordi vi alle føler så stor interesse og sympati for idrettsbevegelsen, og erkjenner dens store betydning for folkehelsen og som forebyggende ungdomsarbeid.

Overføringene til idretten har vokst sterkt i denne perioden, og må økes videre. Men et ansvarlig politisk parti må spørre hvor meget som kan gis, uten at det går for sterkt utover andre formål. Etter innføring av Lotto og på lengre sikt kan det være et mål at hele tippeoverskuddet kan brukes til idrettsformål, men det vil etter mitt skjønn være uforsvarlig å kreve dette gjennomført i kommende periode. Jeg håper man kan samles om en

prioritering som setter idrettens krav like høyt som, men ikke høyere enn høyt prioriterte sosiale oppgaver.

-----o-----

Den bølge av krav som reises foran dette valg har kanskje sammenheng med godt vedlikeholdte misforståelser om hvordan den økonomiske stilling og utsiktene egentlig er. Men for å si det kort: Både OECD, Norges Bank og andre respekterte uavhengige instanser mener at vår økonomiske politikk heller er for ekspansiv enn det motsatte. Faren for at større utgiftsøkning vil føre til sterkere inflasjon og mindre reell vekst er helt klar.

Valutareservene er riktignok meget gode. Men bedrifters, fylkers og kommuners gjeld til utlandet er vesentlig større. Norges samlede nettogjeld til utlandet er reelt sett redusert kraftig i vår tid, men ved siste årsskifte var nettogjelden fremdeles ca. 75 milliarder kroner. Landets økonomiske stilling er helt vesentlig forbedret etter at vi overtok. Det var også nødvendig. Vi må ha slike reserver at vi ikke kommer i krise, dersom oljeprisene eller dollarkursen faller vesentlig. Trygghet og ansvar må gå foran straksforbruk og spill med oljemilliarder. Vi kan ikke være med på å opphøye kortsyntet til politisk prinsipp.

----- o -----

Våre mål for offentlig økt innsats kan bare gjennomføres dersom man samtidig vil legge forholdene best mulig

til rette for frivillig oppsparing, personlig innsats og vekst i næringslivet i alle deler av landet. Skattepolitikken er en viktig del av dette bildet:

Når så store deler av norsk næringsliv klarer seg såvidt bra som de faktisk gjør, tross vesentlig høyere produksjonskostnader enn i de land vi konkurrerer med, må det skyldes blant annet de viktige stimulanser de har fått gjennom en mer dynamisk skattepolitikk og økonomisk politikk i det hele. Vi vil føre denne politikk videre, moderat men målbevisst.

Vi vil revidere skattesystemet for å gjøre det enklere og mer rettferdig. Det er først i den nåværende regjerings tid at det ble noe av tiltak mot 0-skatteyttere. Vi vil at alle skal betale skatt etter evne, men etter rimeligere satser enn under Ap.

Regjeringen går inn for å følge Skattekommisjonens tanker et stykke på vei. Vi arbeider for lavere skatteprosjenter til staten, og vil akseptere en viss overgang til såkalt bruttobeskatning som et ledd i dette arbeidet, og en sanering av fradragposter på selvangivelsen. Men vi kan ikke godta Skattekommisjonens forslag i den grad som Ap ønsker. Dessuten vil Aps krav om økte offentlige utgifter kreve så store skatteforhøyelser at alt snakk om forlik om skattesystemet blir urealistisk. Man kan ikke få inn så store skatter som et Arbeiderpartistyre vil kreve, uten et mer hårdhendt skattesystem enn vi kan godta.

Samtidig som vi gjennom Langtidsprogrammet og partiprogrammet trekker opp retningslinjer for fortsatt vekstfremmende næringspolitikk og distriktpolitikk, er det vår plikt å peke på faremomentene ved det alternativ som foreligger. Et nytt sosialistisk flertall vil ikke bare bety ny inflasjon, mer skatter og mer statsdirigering. Det vil også rette et nytt angrep mot en av de sentrale vekstforutsetninger i moderne økonomi, nemlig et uavhengig og konkurransedyktig bankvesen.

Efter at vi ga aksjonærene tilbake flertallet i bankenes styrende organer, har samarbeidet mellom bankenes eiere og ansatte gitt oss et langt mer dynamisk og vekstfremmende bankvesen. Bankene har skaffet seg større evne til å støtte både bedrifter og andre med både kapital, kontakter, service og kvalifisert rådgivning. Dette angår alle arbeidsplasser i næringslivet.

Arbeiderpartiets gammeldagse krav om å ta styringen fra eierne, vil bety et viktig skritt i retning av sosialisering av bankene, og bli et ytterligere bidrag til å undergrave vekstkraftene i et moderne samfunn.

Dette føyer seg inn i et mønster av dogmatisk opposisjon, preget av gamle forestillinger og nei til nye tanker og tiltak:

Arbeiderpartiet sier gjerne nei til friere konkurranse og større handlefrihet i næringslivet, nei til privat konkurranse med offentlige monopoler og etater, nei til forutsetningene for et aktivt aksjemarked som fører kapital til arbeidsplassene, nei til bedre vilkår for frivillig sparing, nei til dynamiske skattelettelser, nei til et friere boligmarked, nå også nei til en del av den kraftutbyggingen som vil trenge for å gjennomføre deres egne mål.

Og denne nei-holdningen fra Arbeiderpartiets side gjelder slett ikke bare økonomi og næringsliv: Vi møter negativitet overfor private skoler og barnehager, og negativitet overfor privat praksis i helsevesenet som tillegg til det offentliges innsats. Og vi møter fremdeles et nei til fri kringkasting, i form av nei til reklame i eteren. Vi møter en opposisjon hvis gangsyn er redusert til sort-hvitt, og hvis idéproduksjon er redusert til forslag om større bevilgninger og nei til Regjeringens forslag.

Nettopp kampen mot fri kringkasting er et av de mest illustrerende reaksjonære trekk i Arbeiderpartiets politikk. Vår kamp for fri radio og fjernsyn ved siden av NRK, er en viktig del av vår innsats for et mangfoldig samfunn med større valgfrihet. Et nytt TV-2, uavhengig av NRK og staten, vil også kunne gi nye og spennende oppgaver for norsk kulturliv.

Jeg vil gjerne gjenta den påstand at store deler av norsk kulturliv i dag i virkeligheten blomstrer som

sjelden før, med en rikdom i form, en utfoldelsestrang og en originalitet som vi alle må hilse velkommen - fordi den er med på å gi oss et rikere liv. Både i lokal kulturvirksomhet og i de større profesjonelle miljøer ser vi hvor fruktbart spenningsforholdet kan være mellom våre rike nasjonale tradisjoner og de sterke kulturimpulser som kommer utenfra.

Vi trenger et sterkt norsk kulturliv og en sterk skole, som også gjør at vi kan ta imot impulser utenfra og gjøre dem til endel av vår norske tradisjon - slik våre største kunstnere gjorde i det vi i dag kaller "vår gullalder". Her er økonomisk støtte fra staten nok viktig, men penger alene kan på langt nær løse oppgavene - og krav om mer penger fra det offentlige bør ikke få oss til å overse den vitalitet, vekst og fremgang og de muligheter som finnes i dag.

Også skolen står overfor viktige utfordringer. Etter den store utbyggingsfasen er det kvalitetsarbeidet og nivåhevingen som nå må ha forrang i skolen. Satsingen på en sterkere skole, - med sikte på større kunnskap, sikrere holdninger og sterkere utfordringer - er et viktig ledd i arbeidet for å gjøre Norge til et enda bedre land å bo i for dem som kommer etter oss.

Jeg vil også nevne den viktige rolle som kirken fortsatt må spille i det holdningsskapende arbeid: Kirken er viktig for hver enkelt av oss - uansett om vi betrakter oss selv som troende kristne eller ikke. Den nestekjærlighet og den del av kulturarven som de fleste av oss har lært å

kjenne gjennom kirken, har ikke mistet sin aktualitet - tvert imot: Vi trenger den mer enn før, i en tid der utfordringene er store og forandringene skjer raskt.

-----o-----

Høyre er kommet meget langt i retning av å oppfylle det program vi er valgt på. På endel områder er vi ikke kommet så langt som Høyre hadde ønsket, men på alle områder er utviklingen ført videre i riktig retning. Vi har klart å snu utviklingen bort fra sosialistiske og kollektivistiske løsninger til en utvikling klart i retning av et mer liberalt samfunn.

Derved har vi også lagt et godt grunnlag for det videre reformarbeid, frem mot det morgendagens samfunn som både Regjeringens Langtidsprogram og forslaget til Høyres program trekker opp.

-----o-----

De resultater vi ønsker vil vi også i fremtiden bare kunne oppnå gjennom samarbeid med Kr.F. og Sp.

Hvis jeg hadde sittet i en avis eller NRK hadde nok også jeg rettet søkelyset mot alle sprekker i dette samarbeid. Men når begivenhetene kommer bare litt på avstand, ser man at det som preger den nåværende regjering slett ikke er sprekker, men en klar evne til å finne samlende løsninger på vanskelige oppgaver. Jeg vil gjerne

overfor denne forsamling berømme regjeringsmedlemmene fra alle tre regjeringspartier for deres samarbeidsinnsats.

For at dette samarbeid skal virke etter hensikten, må alle ha lov til å regne regjeringsmedlemmene som tillitsmenn for sine stortingsgrupper, med fullmakt til å inngå kompromisser som forplikter dem selv og deres oppdragsgivere.

De som fremstiller innrømmelser overfor en samarbeidspartner som nederlag, og som fremstiller samarbeidsvilje som svakhet, utfører en nedbrytende funksjon overfor det samarbeid som er nødvendig for å styre landet.

Vi står nå så sterkt at Ap ikke kan vinne uten å få hjelp fra borgerlige politikere mot borgerlige partier. Det kan ikke være vanskelig å nekte dem det. Jeg vet at en samlet Regjering vil gjøre sitt for å sementere det samhold som vil gi seier.

----- o -----

Vi har meget å kjempe for, og har fått mer enn vi burde å kjempe mot.

Vi vil bevare og styrke Norges trygghet og innflytelse.

Vi vil styrke nedarvede nasjonale, kulturelle og rettslige grunnverdier.

Vi vil stå mot press og overdrevne løfter som kan ødelegge landets økonomi, fordi:

Vi vil sikre fortsatt vekst i sysselsetting og produksjon i alle deler av landet.

Vi vil bruke veksten i de offentlige inntekter til en innsats først og fremst for nasjonens fremtid gjennom barnefamiliene, og for nasjonens samvittighet overfor de eldste eldre.

Vi vil benytte den nye teknologien og de nye muligheter til å skape større mangfold og valgfrihet, mer desentralisering, flere små enheter, større spredning av makt og eiendom og et mer åpent og fleksibelt samfunn.

Vi vil føre videre arbeidet for trygghet, uavhengighet og utfoldelsesmuligheter for den enkelte, fordi det samtidig legger grunnlag for den beste innsats for det fellesskap som vi alle trenger og som vi alle er en del av.

-----o-----